

Vem kan man lita på i klimatfrågan?

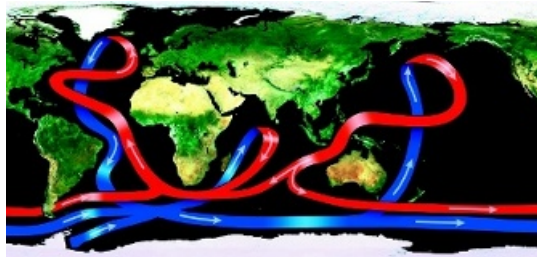
■ I LT 8/2007 (sidan 611) frågar sig Oskar Eriksson bl a om klimatforskarvärlden verkligen är helt överens. Jo, enligt min mening är det berättigat att säga att klimatforskarna är eniga om huvuddragen i den globala uppvärmningen, så eniga som man kan begära. Det finns nämligen alltid, i alla sammanhang, enstaka personer som har en avvikande mening. Tänk bara på läkare som i det längsta förnekade sambandet mellan rökning och lungcancer, eller på Peter Duesberg, den ytterst välmeriterade molekylärbioologen som var rådgivare till president Thabo Mbeki. HIVs roll erkändes inte av Duesberg, till stor skada för aidsbekämpningen i Sydafrika.

När vi vanliga människor, som inte är experter, har att ta ställning i klimatfrågan kan vi kanske i bästa fall upptäcka att ett resonemang är ologiskt eller att en slutsats är dåligt underbyggd. Men i huvudsak är det väl ändå en fråga om trovärdighet i vid mening.

Det har ibland hävdats att IPCCs Assessment-rapporter skulle vara vetenskapligt toppstyrda och politiskt vinklade. Detta är en myt. Rapporterna bygger på genomgång av världens samlade klimatforskning som den presenterats i vetenskapliga tidskrifter. I föregående rapport, från år 2001, var 123 huvudförfattare och 516 »contributing authors« engagerade i de olika kapitlen, som sedan granskades av 420 utomstående experter. Rapporten måste slutligen godkännas i enighet av forskarna och representanter från ett hundratal länder, därav ett antal oljeproducerande sådana. Att resultatet av ett dylikt förfarande skulle bli vinklat åt det radikala hållet är väl inte särskilt sannolikt?

Den av Oskar Eriksson citerade rapporten »Independent summary for policymakers« kommer från den kanadensiska, marknadsliberala tankesmedjan »Fraser Institute«. En del av påståendena i den skriften har bemötts på den utmärkta webbplatsen <www.realclimate.org>, som drivs av en grupp klimatforskare med viss anknytning till IPCC.

»Copenhagen Consensus« är ett projekt som initierats och drivs av Bjørn Lomborg, vars bakgrund är en examen i »politisk vetenskap«. Lomborg blev ett känt namn efter utgivningen år 2001 av hans bok »The skeptical environmentalist«, vars huvudtema är att jordens miljöproblem är gravt överskattade. Detta

De globala havsströmmarna styrs av temperatur och salthalt. Foto: Science Photo Library/IBL.

blev ett välkommet budskap för många, och boken citerades på ledarsidor världen över. Kritiken från vetenskapligt håll blev dock massiv. Lomborg anmälades till den danska kommittén rörande vetenskaplig ohederlighet, vilken också fällde honom för »objektiv vetenskaplig uredelighet«. (Forskningsministern ogiltigförklarade senare utslaget av formella skäl.)

Lomborgs handplockade ekonomer i Copenhagen Consensus-projektet valde år 2004 att lågprioritera åtgärder mot den globala uppvärmningen till förmån för bl a aidsbekämpning. Detta var delvis en följd av själva upplägget. Men främsta anledningen var nog att man hade för dålig insikt i växthuseffektens mekanismer och att man underskattade allvaret i den globala uppvärmningens konsekvenser. Lomborg har själv ofta upprepat att man gott kan vänta med att försöka minska koldioxidutsläppen.

Såväl klimathoten som fattigdomen måste bekämpas av den rika världen

■ I Läkartidningen 8/2007 (sidan 611) hävdar medicinstudenten Oskar Eriksson att den nyligen publicerade rapporten från FN:s klimatpanel (IPCC) överdriver farorna med klimatförändringarna, speciellt i jämförelse med andra hot mot mänsklighetens hälsa.

Här i Sverige har vi sedan i höstas upplevt fyra stormar, skyfall, översvämningar och jordskred. Vi lever i ett rikt land, och vi har via skatter och försäkringar kunnat ta hand om följderna utan att enskilda människor ruinerats. Kommunerna använder redan nu en del av skattepengarna för att mildra effekterna av kommande regnperioder och översvämningar.

Men koldioxiden ackumuleras ju hela tiden i atmosfären, och en betydande del stannar kvar för evigt, med mänskliga mått mätt. Ju längre tid för att stabilisera och minska utsläppen, desto snabbare blir uppvärmningen och desto högre blir den slutliga temperaturnivån för 10 000-tals år framåt.

Lätt hånfulla uttryck som »alarmistisk« används inte sällan om varningar för olika slag av allvarliga klimatändelser. Läser man noga IPCCs senaste, nyligen offentliggjorda rapport »Summary for policymakers«, framgår att risken för att Golfströmmen abrupt skall stanna av bedöms vara upp emot 10 procent. Risken för en höjning av jordens medeltemperatur med mer än 4,5 grader bedöms vara den dubbla! I båda fallen blir följderna katastrofala. Få människor skulle väl vilja utsätta sig för en sådan rysk roulett i sitt privata liv?

Optimism må oftast vara en tillgång, men inte om vi förleds att misstro obehagliga sanningar. Klimatutvecklingen är inte skriven i sten, den går att påverka. För detta krävs insikt och ett brett samförstånd. Utvecklingen i det avseendet har det senaste halvåret, i en stor del av världen, varit överraskande positiv och mycket glädjande!

Jan Anders Hansson

f d överläkare i kirurgi, Karlshamn
j.a.hansson@swipnet.se

Rapporterna om klimatbetingade skadeverkningar kommer allt tätare. Vattenbristen sprider sig över allt större områden. Stormarna är svårare. Skadorna fördelar sig inte jämnt över jorden, utan vissa områden är värre drabbade. I dessa områden råder redan nu fattigdom med undernäring och infektionssjukdomar. Torka, ibland omväxlande med skyfall, gör det ännu svårare att vända fattigdomstrenden. Nu rapporteras det att de höga halterna av koldioxid i atmosfären försurar haven, med hotande utarmning av världshaven som följd (Dagens Nyheter 25 februari 2007).

Eriksson är inte ensam om att ifrågasätta om vi har råd att minska koldioxid-

utsläppen. Sternrapporten [1] jämför vad det kostar att minska koldioxidutsläppen nu med att inte göra det. Man kommer fram till att det är mycket billigare att förebygga nu än att vänta.

När IPCCs rapport [2] lades fram i höstas innehöll den inga nyheter för oss som följt frågan. Inga av de farhågor som forskarna presenterade år 2000 vederläggs i rapporten [3]. Däremot har säkerhetsfaktorn ökat väsentligt sedan dess. De forskare från hela världen som deltagit i arbetet tvekar inte längre. Hade de fått formulera sig fritt hade rapporten fått en helt annan skrämselfaktor. Nu tog man politiska hänsyn och mildrade formuleringarna för att inte åstadkomma onödigt oro.

Att det finns forskargrupper som genomför och läser studier med olika glasögon är naturligt – det sker alltid när obehagliga fakta kommer på bordet. Vi vet hur det varit i fråga om tobak, neurosedyn och oxykinolin, där riskerna inte uppmärksammades förrän stora skador hade skett. För en »lekman« på området kan det vara mycket svårt att avgöra vilken sida som är mest

trovärdig, och även de bästa har så småningom insett att de valt fel.

Ofta finns det ekonomiska intressen bakom förnekarna av de befarade riskerna. Det Sternrapporten lyfter fram är att ju tidigare vi inser farorna med en fortlöpande klimatförändring, desto bättre kan vi förebygga och motverka kommande, befarade skador på natur och människor, samtidigt som kostnaderna blir mer hanterliga. Börjar världssamfundet enligt rapportens förslag att minska koldioxidutsläppen redan nu påverkar vi ekonomin mycket lite, kanske med 1 procent. Väntar vi 10–20 år blir påverkan på den globala ekonomin minst 20 procent, jämförbart med en allvarlig depression. De fattiga kommer då att drabbas hårdare och bli ännu större förlorare.

Den engelska regeringen och Sternrapporten har gått före genom att hävda att det är både fattigdomen och klimathoten som måste bekämpas av främst de rika länderna men även av världens alla länder gemensamt.

Att minska koldioxidutsläppen står inte i någon som helst motsättning till att bekämpa fattigdomens undernäring,

infektionssjukdomar och höga mödra- och barnadödlighet, som förnekarna av koldioxidutsläppens negativa effekter hävdar. Att hjälpa världens folk, inklusive de fattiga, förutsätter en aktiv inställning nu för att minska klimatförändringar i framtiden! Som läkare borde vi alltså alla, utan undantag, engagera oss i klimatförändringarnas och fattigdomens hot mot människors hälsa.

Ingrid Eckerman
allmänläkare

Tryggve Årman
barnläkare;

båda är verksamma i Läkare för Miljön
tryggvearman@hotmail.com

REFERENSER

1. Stern review on the economics of climate change. www.hm-treasury.gov.uk/Independent_Reviews/stern_review_economics_climate_change/stern_review_index.cfm
2. Climate change 2007. Intergovernmental Panel on Climate Change. www.ipcc.ch
3. Koloxid och växthuseffekten. Minnesanteckningar från Läkare för miljöns seminarium 4.2.2000. Nyhetsbrev för Svenska läkare för miljön 2000; (2-3). www.dnsy.se/lfm/Globala_miljofragor/Klimatforandringar_och_halsa

Slutreplik:

Klimatalarmism gagnar inte världen

■ Jag håller med Ingrid Eckerman och Tryggve Årman om att det bästa naturligtvis vore att utrota all fattigdom, sluta släppa ut CO₂ för säkerhets skull etc, vilket man skulle kunna göra om man hade obegränsat med resurser till sitt förfogande. Nu lever vi inte i en sådan utopi, och min poäng, som jag argumenterade för i mitt tidigare inlägg, är att vi måste lägga våra resurser där de gör mest nytta. Vi är skyldiga att göra rationella val, och det är en orimlighet att vi aldrig skulle behöva prioritera; det gör världens beslutsfattare hela tiden!

Eckerman och Årman citerar Sternrapporten som argument för sin linje. Här måste man komma ihåg att den är ett politiskt dokument, skrivet av en regeringstjänsteman. Nordhaus och Tol [1, 2] går utförligt igenom Sternrapporten och menar bl a att den genom en orealistisk ekonomisk modell kraftigt över-skattar de framtida kostnaderna för klimatförändringarna i det fall de skulle bli verklighet. Endast genom att sätta de framtida kostnaderna artificiellt högt blir det lönsamt att genomföra de åtgärder rapporten förespråkar. Den beaktar

inte heller att framtida generationer kommer att vara mycket rikare än vad vi är idag och sannolikt ha mer sofistikerad teknologi till sitt förfogande.

Eckerman och Årman gör en rad påståenden om klimatförändringar utan att hänvisa till några referenser. Som jag skrev i mitt tidigare inlägg finns det forskare som är av en annan uppfattning. Jag menar återigen att sjukdomar och undernäring i fattiga länder inte beror på klimatet utan främst på levnadsstandard och att det således är fattigdomen som först och främst ska åtgärdas.

Jan Anders Hansson har helt rätt när han säger att resultatet av Copenhagen Consensus var ett resultat av upplägget! Förutsättningarna var nämligen att prioritera mellan världens olika problem, och då fann man att andra fenomen än klimatförändringarna borde åtgärdas först. Bland deltagarna fanns Yale- och Harvard-professorer, världsbanksekonomer etc, inklusive fyra Nobelpristagare.

Påhoppet på Bjørn Lomborg är grovt missvisande. 300 vetenskapsmän skrev på ett upprop för Lomborgs sak, och do-

men om vetenskaplig ohederlighet upphävdes knappast av formella skäl. Forskningsdepartementet var istället mycket kritiskt i sitt utslag och skriver bl a att den danska kommittén rörande vetenskaplig ohederlighet i sin dom varit »emotional« och »completely void of argumentation«.

Avslutningsvis tycker jag det är viktigt att påpeka att de mest troliga scenarierna i IPCCs »Summary for policymakers« faktiskt inte är särskilt allvarliga. Bedömningen av havsnivån för det närmaste seklet är t ex en höjning med 38 cm i genomsnitt, och vad gäller Golfströmmen är risken för att den skulle kollapsa under det kommande seklet »very unlikely«.

Oskar Eriksson
med stud, Uppsala
oskar.er@gmail.com

REFERENSER

1. <http://www.econ.yale.edu/~nordhaus/homepage/SternReviewD2.pdf>
2. <http://www.fnu.zmaw.de/fileadmin/fnu-files/reports/sternreview.pdf>